

Tu je bil konec vsake poti in steza. Velblod je bolj nego drugekrat kazal, da ga je vodila neznana moč. Stegnil je noge, pospešil korake, dvignil glavo naravnost k horizontu (obzorju) ter krepko srkal v se zrak skozi odprte nosnice. Oprava na velblodu se je dvigala kvišku ter padala navzdol, kakor barka na valovih. Časih se je razprostirala neka vonjava, podobna vonjavi pelina, ki ji je sladila ozračje. Škrjanec in lastavica sta s kosala v letanju; bele prepelice pa so žvižgale bežale s poti. Bolj poredkoma sta se pri kazali lisica ali hijena ter se požurili, da s

vedno, pred očmi, da smo sinovi — stotomilijonskega naroda slovenskega! Pravična zmaga ne izostane! Srečno in veselo novo leto vsem našim zvestim čitateljem!

Deželni zbor gorški.*

S cesarskim patentom z dne 21. decembra je bil sklican deželni zbor gorško-gradiški na dan 28. decembra. Deželni glavar je vsled tega napovedal prvo sejo ob 11. uri predpoludne; a prej ob 10. uri je bila slovesna maša v prvostolnici cerkvi.

Ob določeni uri se zberejo v deželni dvorani deželni glavar, vladni zastopnik in italijanski poslanci v odsotnosti slovenskih poslancev. Deželni glavar odpre zasedanje, daši zbornica ni bila sklepna; nagovori italijanske poslance ter jih pozove k trikratnemu evviva presvitlemu cesarju; izrazi svoje obžalovanje, da polovica deželnih poslancev se ni udeležila prve seje, katero zaključni, ne da bi se bila razpravljala in rešila edina točka dnevnega reda, namreč poročilo deželnega odbora o začasnem pobiranju deželnih naklad v letu 1898.

Nasledek tega je, da začasni deželni proračun se mora ustanoviti s pomočjo cesarske naredbe, kakor se je to pogosto zgodilo v drugih kronovinah, ter da se mora govoriti o nezadovoljnosti Slovencev in o nezdravih odnosih na Gorškem tudi v visokih krogih, kjer se razmere v raznih deželah in odnosaji med njihovimi ljudstvi kaj radi opisujejo kot najboljši, ker to se najraje sliši.

Nekateri ljudje se delajo oouple in začudene, da so zastopniki slovenskega naroda opustili deželni zbor, ter da se ne poslužujejo ustavne pravice, ki jim je dana; ali kdor pozna razmere v naši deželi in odnosaje v našem deželnem zboru, vé, da je moralo tako priti.

Slovenski deželni poslanci, zastopniki slovenskega naroda na Gorškem, so prepričani, da deželni zbor gorški ne varuje in ne pospešuje koristij goriske dežele, posebno njenega slovenskega dela, tako, kakor bi mogel in moral to storiti, in da so tega krivi v prvi vrsti italijanski poslanci, ki delajo vtis, kakor da nimajo pojma o skupnosti dežele gorško-gradiške, o ravnopravnosti in enakoveljavnosti avstrijskih narodov in njihov zastopnikov, o dvetretjinski večini slovenskega naroda na Gorškem, marveč stoje na stališču, da italijansko-furlanska manjšina plačuje večji davek, skušajo zaprečiti vsaktero investicijo (nalaganje denara za stvari, ki nesejo dobiček), ako ni neposredno njim v korist. Slovenski del dežele je zanemarjen v vsakem, gmočnem in duševnem oziru. Vsak kosček ceste je treba drago kupiti z nepotrebnimi in neopravičenimi podporami v Furlaniji. Slovenska Brda zastoj zdičujejo po cestah, na katerih bi bila človek in žival življenja varna; v Furlaniji si pa glave ubijajo, kje bi se našel kak kos ceste, za kateri bi se podpora prosila od deželnega zbora, da ne pade ves denar, ki je za to odmenjen, na slovensko stran.

Slovenskim poslancem ni dana prilika in moč, da bi zagovarjali koristi svojih volilcev, kakor zaslužijo; da bi spravili svoje pritožbe in predloge v deželni zbor v razpravo, kjer bi jih bolje spoznala javnost in vlada; kajti v deželni odboru, ki pripravlja gradivo za deželni zbor, in v odsekih, iz katerih se izločijo, ki odločuje o prošnjah za enkratno podporo iz deželnega zaloga, so Italijani v večini in sklepajo ter predlagajo, kakor je njim prav; ako

* Ta članek smo prejeli iz peresa izven uredništva. — Ur.

iz varnega zavetja ogledata vznemirjevalca. Daleč na levo se je dvigalo pogorje Džebel, pokrito z biserno zaveso, katero je solnce vsaki hip spreminjalo v skrlat. Nad najvišjimi njegovimi griči je plaval na širokih krilih jastreb v čimdalje večjih kolobarjih.

Toda jezdec pod zelenim šotorom ni videl ničesar tega, ali vsaj zdelo se je, da ne vidi. Njegove zaspane oči so bile uprte v jedno točko. Človek, kakor tudi žival, zdelo se je, da imata nekakega tajnega vodnika. Več nego dve uri je šel velblod naprej z urnimi koraki in v istem smeru — proti vshodu.

Ves ta čas se popotnik ni ganil, niti pogledal ne na desno ne na levo. Sirojski velblod lahko prehodi devet angleskih milj v jedni uri. Kadar dirja, prehiti celo navaden veter v puščavi. To urno potovanje je tudi uplivalo na promeno vidnega kroga. Džebel na zapadu se je raztezal kakor blede-plavkast trak. Tu ali tam se je dvigal grč ali „tell“ iz glin in strjenega peska. Ponekde so bazi dvigali svoja kamenita čela; bile so to poslednje gorske straže proti silam ravani, kajti naokrog se je razprostil le pesek in pesek. Tu se je začelo njegovo kraljestvo. Ponekde je ležal ravno, kakor na morskem obrežju, ponekde kazal gube ali valove. Tudi stanje ozračja se je spremenilo. Solnce, popelje se že visoko, je posrkalo roso in uleglo

pa kateri Slovenec stavi samostalen predlog o se tako nedolžni stvari. n. pr. o verskem pouku v deželni kmetijski šoli ali o splošni volilni pravici v kmetijskih in obrtnijskih zbornicah, tedaj ga italijanski poslanci počastijo s tem, da niti ne pustijo, da bi se predlog oddal kateremu odseku in spravil v razpravo, marveč ga kar pri prvem čitanju, ko ga je predlagatelj utemeljil, odklonijo. Tako zavirajo italijanski poslanci, da pritožbe in nasveti slovenskih poslancev ne pridejo v razpravo, da tudi vlada se ne more o njih izreči in da jih ne more podpirati, če tudi bi hotela.

Z ozirom na to so slovenski poslanci zahtevali, naj se odseki v deželnem zboru tako sestavljajo, da vsak drugi bo imel slovensko večino, česar so Italijani pred dvema letoma brezpogojno pritrdili. Na to je sprožil dr. Gregorčič na slovenski strani misel, naj se voli iz deželnega zbora odsek, ki ima pretresovati vsakoletno poročilo deželnega odbora in stavi deželnemu zboru potrebne predloge, da kakor obsega delovanje deželnega odbora vso deželno upravo, tako bi se raztezal delokrog tega odbora na vse stvari, ki ne bi bile odkazane kateremu drugemu odseku, ter da tako bi bila dana slovenskim poslancem prilika, da bi marsikaj spravili v deželni zbor v razpravo, česar zdaj ne morejo; kajti odseki imajo po deželnem pravilnem redu pravico, da stavi predloge in nasvete, ki se v deželnem zboru razpravljajo brez prvega čitanja, ki se torej ne morejo že naprej (a limine) odkloniti. Italijanom bi ostala neprikrajšana pravica odbiti predloge, ki ne bi jim ugajali, vendar se le po končani razpravi, potem, ko sta svet in vlada izvedela, kaj Slovenci zahtevajo in zakaj.

V seji 3. februarja je stavil dr. Tumma Gregorčičev predlog v tej obliki: „Poleg že obstoječih vsakoletnih odsekov deželnega zbora naj se ustanovi še upravni odsek sedmih članov, v katerega področje bi spadali vsi predlogi, ki se tičejo delovanja avtonomno-administrativnih organov v zadevah, ki spadajo v oblast deželnega zbora“. Italijani so predlog odklonili.

Na to izjavijo slovenski poslanci, da nasprotita italijanska stranka je s tem, da je odklonila predlog, naj se poleg obstoječih odsekov ustanovi še upravni odsek, ki je za preustrojenje deželnih razmer neobhodno potreben, odklonila vsako poročilo, da hoče resno sodelovati z njimi na korist cele dežele; da jim torej ni mogoče več sodelovati v deželnem zboru, dokler se jim ne da poročilo, da se resno misli preustrojit deželne razmere. Ob enem so izjavili, da vladajoči sistem na Primorskem pospešuje dosedanje neznosno stanje, da gubi našo narodnost in upliv naših poslancev; da po dosedanjem postopanju ni mogoče nikak napredek in uspeh; da kmečke občine so z davki preobložene, da kmečki stan v deželi propada; ter so zapustili deželno dvorano.

Po tej izjavi je bilo pričakovati, da slovenski deželni poslanci se ne vrnejo v zbornico brez potrebnega poročila, ako hočejo ostati zvesti svoji besedi. Poročstva niso dobili; zato se niso udeležili otvoritvene seje deželnega zbora. Ako je komu na tem leželo, da deželni zbor gorški deluje redno in opravlja svoje posle, vé zdaj, kako reči stojijo, in bo vedel, kake poti nastopiti, da pride do cilja. Nim se dozdeva, da v prvi vrsti je vlada poklicana ozreti se nekoliko na odnosaje v gorškem deželnem zboru, kajti nadutost italijanske stranke prihaja večinoma od izredne in neopravičene protekcije, katero uživa ta od nekdanj pri deželni vladi. Ker je ta nadutost kriva vseh neuspehov, je vlada sokriva na dosedanjih odnosajih.

ter razgrelo vetrič, ovejajoč popotnika. Blizo in daleč se je barvalo površje z mlečno barvo, osveljajoč ob enem brezkraino prostanstvo neba.

In znovič sta pretekli dve uri, ne da bi si popotnik počel ali krenil s poti. Sled rastlinstva je preminil. Strjen pesek je hreščal pri vsakem koraku. Džebel je zginil popolnoma in obzorje je bilo prazno. Senca, hiteča poprej za popotnikom, se je pomaknila proti severu, da se je zdela, da dirja pred jezdecem; popotnik in velblod nista mislila na počitek.

Radi razkošja nihče ne išče puščave. Ogrodja kostij in trupla zaznamujejo tam cesto. Najstarejši šejki čuti, kako mu urneje bije srce, ko se nahaja sam v brezumerni puščavi. Tako tudi naš popotnik ni iskal tukaj razkošja. Isto tako ni bil podoben ubežniku — niti se ni kedaj ozel; sploh ni kazal bojazni niti račovednosti. Človek v samoti želi imeti tovariša. Pes in konj sta mu prijatelja. Ne sramuje se govoriti njima prijazne besede. Toda naš popotnik je le molčal.

O poludne je obstal velblod po svojem nagonu, zamukal, ali bolje zastokal, s katerim glasom je navadno protestoval proti preobloženju ali prošil počitka.

Popotnik, zdramivši se iz zamišljenosti, je dvignil zavojo šotora ter se razgledal po okolici. Oddahnil si je, pokimal z glavo, kakor bi hotel reči: „Konečno vendar!“

Vlada je dolžna pomagati, vladi je možno pomagati, ker le po njenem privolenju ali sodelovanju sedi v deželnem zboru najradikalnejša izmed radikalnih italijanskih strank. Po vladnem uplivu ali dopustu so prišli v zbornico; vlada naj jim torej ukaže tisto parlamentarno modrost, ki omogoča sodelovanje dveh narodov, ki sta poklicana, da bivata kot soseda v isti deželi. Vlada bo vedela v svoji modrosti, kako lože doseže svoj namen, z lepa, z grla ali s tehtnimi razlogi. Na vsak način pa je potrebno, da vlada spremeni svoj dosedanj sistem: toliko nasproti Slovincem, kolikor nasproti Italijanom. Od Italijanom ne more Slovenec doseči pravic in gmočnih sredstev, ki mu tijejo; vlada pusti in gleda, ko italijanska nestrpnost krati Slovincem narodne pravice ter sredstva do onike in napredka. Tako ne more in ne sme biti dalje.

Slovenci in mednarodni promet.

(Izvirni dopis iz Aleksandrije).

Hočem zabeležiti le nekoliko drobtin o svetovni trgovini, osobito v kolikor se tiče nas Slovencev. Početkom nekoliko malenkostnih posameznostij.

V Solkanu pri Gorici se preživi veliko delavnih mizarjev s podrobnim delom za izvoz. Ta mizarska dela so znana po vsem Jutrovem po nekili posebnostih pri izdelovanju, ki so jih baje uveli Korminčani, po prizivku „all'uso Comons“. Lah v Trstu naroči pri Solkanu mizo, recimo za pet forintov, ta svota velja delu in materialu. Lah uvoznik jo ukrea na parobrod ter predá jej svojemu komisijonarju, recimo v Aleksandriji. Jaz in več tukajšnjih rodoljubov smo začeli proizvedovati. Recimo, miza, ki jo proda Solkanec Lahu za pet forintov, se proda v Aleksandriji povprečno za štirinajst forintov. Računimo zdaj! Prevoz iz Trsta v Aleksandrijo po Lloydovih parobrodih stane tu 14% izvirne vrednosti, carinarina na uvoz v Egipt 1% iste vrednosti. Stroški za transport iz Solkana v Aleksandrijo s carinarino vred ne presejajo tedaj nikakor jednega forinta vrednosti. Miza stane tedaj vsega skupaj prodajalec 6 forintov na trg v Aleksandriji postavljena. On jo tu proda za 14 forintov. Posredovalec v Trstu in v Aleksandriji si torej prisluzita lepih 8 forintov skoro brez dela. In mizar v Solkanu?! Recimo za material plača 2 forinta, in po trdem večdnevem poštenem delu si prisluzi cele bore 3 forinte. Spekulant vtake tedaj tu celih 8 forintov. Preglejmo si to stvar še enkrat

Materijal . . .	2 for.
Delo	3 „
Transport in car. 1 „	1 „

Delavec.

Dejanska vrednost 6 for.
Špekulacija z dejansko vrednostjo: 8 forintov: Posredovalec.

Delavec . . .	3 for.
Posransko . .	3 „
Posredovalec .	8 „

Da 14 forint: kot praktična cena mizi v Aleksandriji.

Cela severna Afrika, Arabija, Sveta dežela in cela Sirija do Perzije in Kavkaza nimajo lesa ne za mizarska ne za stavbarska dela. Vse to se pokrpi po uvozu. Uvoz lesa v Egipt se razdeli na posamezne dežele takole: $\frac{1}{2}$ iz Trsta, $\frac{1}{4}$ iz Odeze (ruski in galisijski les), $\frac{1}{4}$ na Švedsko, Francosko itd. Smreka, jelka, mecesen, bukev, orek, črešnja itd. ne rastejo v jutrovih deželah. Tukajšnja drevesa so le za kurjavo, osobito palme, akacije, lebah in poprovec —, v tem leži zanimivi fakt, da celo Jutrovo nima niti jedne žage.

Les je tedaj tukaj jako drag, delavna roka v rokodelstvu pa po 2 do 3 krat dražja nego v naših mestih, po 4 do 5 krat višja kot pri nas na kmetih. In kar je glavna stvar, topi

Potem je položil navzkriž iroke na prsih, pobesil glavo ter potihoma molil. Dovršivši svojo versko dolžnost, je zaklical: „Ikh! ikh!“ besedič, s katerimi je gotovo še Job klical svoje velblode, da naj pokleknejo. Potem je stopil živili na gibčni vrat ter zadržal na pesek.

II.

Bil je to človek zale raste, ne toliko visok kakor močan. Razvezavši svilnat trak, s katerim je imel zvezan turban, je pokazal svoje moško in skoro črno lice. Imel je nizko in široko čelo, orlov nos, bujne dolge, leskeče se lase, ki so se mu usipavali v številnih kodrih na rame. Taki so bili Faraoni in Ptolemeji, takšen je bil Misraim, oče egiptovskega rodü. Popotnik je imel na sebi „kamis“ — belo srajco z ozkimi ročavi, odprto na prsih a široko od „haj“, vezano na vratu in prsih; zvrhu je nosil črn volnen plašč, imenovan „abba“, s kratkimi rokavi, podvlečen s svilo in obrobjen z zlatom. Na nogah je imel opanke.

Kot posebnost na njem je bilo to, da akopray v puščavi, v domovini levov, leopardov in tem enako divjih ljudi, ni imel pri sebi nikakega orožja. Očividno, miren na sreč in duši, je bil čudovito hraber, ali pa se je čutil pod nenavadnim varstvom...

Pot je bila dolga in utrudljiva. Popotnik si je drgnil odrovenle ude ter korakal okrog

Arabee se je v zadnjih 100 letih jako slabo pričel evropskemu mizarskemu delu. V prihodnjih 100 letih se baje tudi ne bo. Dejanski odnosaji so tedaj za slovenski izvoz jako ugodni. Srečna usoda je namestila slovenski narod ob morskih obrežjih, dala mu pod roko svetovno znana trgovska mesta, lahko in ceno parobrodarsko zvezo z Azijo in Afriko —, tu je naša bodočnost. Da bo kedaj kaj samostojne slovenske trgovine, izemni se le no odnosajih s prekomorskimi kraji.

Cela osrednja Avstrija in Nemčija imata skoro iste pridelke kot slovensko ozemlje. Tu slovenski trgovini ni ničesar iskati. Petdesetletna skušnjava nas uči, da Slovincem od nemškega ozemlja le sprejema in plačuje, a ne daje ničesar. Kdor od te strani kaj pričakuje, je krivi prerok najslabše vrste. Hoče-li Slovinci kedaj prodajati svoj les, svoje poljedelske pridelke, svoje obrtniške izdelke na Nemško ali Italijansko?! Izven fakta, da so isti v osrednji Evropi skoro iste cene, bi ti ne mogli pretrpeti niti najmanjših prevoznih stroškov. Izmed slovenskih zemelj dela tu le Gorško gledé južnega sadja in vina nekako izjemo.

Naši slovenski socialni ekonomski prežvekujejo prav slastno suhoparne podatke raznih dvornih svetnikov po nemških vseučiliščih o avstrijski trgovini, o odnosajih s tujezemstvom. Lepe številke! — te govore. A žalbog ne govore za nas —, slovenski narod nima od tega razkošnega bogatstva niti belica. Mi služimo našim nemškim sodržavljanom le kot „Absatzgebiet“ njihove „Überproduction“. A kam naj prodajamo mi svoje pridelke, kje naj iščemo mi svoj „Absatzgebiet“, o tem si gospoda še ni belila glave —, to je popolnoma vprašanje druge vrste. Gospoda, ki govori cele mesece za in proti petijoti, ki dela s to malenkostjo strankarstvo med Slovinci, ki zvršuje s to zastavo svoje volitve —, to so naši veliki gospodarski izvedenci. Daleč smo prišli, najvne duše.

Ko se je to leto razpravljala nagodba z Bolgarijo v državnem zboru, so prinašali nekateri slovenski časniki kar cele slavospeve o izvozu v sorodno slovansko zemljo. Ne vem, ali je kdo vprašal: kateri kraji so deležni pri tem izvozu, koliko pa odpada na avstrijske Slovence? Jaz mislim, da še belica ne!

Nekaj tovarničarjev za izdelano obleko in obutalo, nekaj posestnikov kemičnih tvornic, ponajveč dunajski, moravski in ogerski židje, tem polni mlada Bolgarija žepi v škodo svoji mladi slovanski obrti. Slovinci kot Avstrijci smo le gledalci razvijačnega se avstrijskega izvoza, ki se vrši popolnoma preko naših glav in žepov. Čemu tedaj slavospeve stvari, ki nam ni v prid?! Ali bi ne bilo modrejše razpravljati, kako in kje vstvariti in povzdigniti slovenski izvoz iz istega avstrijskega okvirja v tujezemstvo in zamorje!?

Pri morju smo, morje nam kaže pot! „Make we use of the sea!“ (Mejk ui juss of d' si!) — „Izkoriščajmo si morje!“ — kakor pravi Anglež.

Jaz sem trezen mislec. Proti že obstoječi mednarodni konkurenciji, proti mogotcu malemu ni življenja. Začetek je najtežja reč, posebno ako se odpira ljudem vid na nova pota mednarodne trgovine, kojih ne poznajo po lastni skušnji. Posebno težko bi pa bilo to razkladati našim gospodarskim izvedencem, našim doktorjem, kojih slovenski vid je popolnoma izprijen po nemški didaktiki, ki so si zatelebili v možgane, da je nam Slovincem iskati le v mejah avstrijske države dobička. Taki ljudje so kaj hitro pri zaključku: to ni mogoče, to je drzen up ali celo sleparija. In to je seveda vedno nov povod lačnemu želodecu sline cediti, med tem, ko se drugi mastijo pri pečenki. Pri Slovincih se vsakemu novemu podjetju stavi tisoč zaprek: ta ne verjame, da bi šlo; drugi se norčuje; tretji, ki je srečno premordil par nemških kodeksov, svari in odsvetuje pred tujimi kraji; mali kapitalist roke križem drži

svojega tovariša, kateri, zaprši oči, je zadovoljno jel prežvekovati.

Potem si je vsaki hip zaslanjal oči ter napeto gledal v puščavo. Očividno je nekoga pričakoval. Toda kaj ga je privedlo v ta kraj?

Čez nekaj časa se mu je jela na obrazu kazati bojazen prevare, vendar je še zrl v daljavo z neomahljivo nadejo.

Približal se je k velblodu, vzal iz jednega lesenega predalnika gobo in posodo z vodo, s katero je omil velblodu oči in nosnice. Na to je izvlekel okrogel kos sukna, rudeče in belo prizastega, butaro drogrov in debelo palico, ki je bila sestavljena iz različnih kosov; če se je raztegnila, je služila namesto droga. Popotnik jo je vtaknil v zemljo, razstavil naokrog druge drogove ter jih pokril s prizastim suknom.

Tako je imel stanovanje, nekoliko manjše, nego ga navadno imajo šejki in emiri, toda v vsakem oziru podobno. Na to je vzel razsedlo kos naslonjača, ki ga je postavil na tla pod šotorom, ter znovič šel ozirati se naokrog. Toda razun šakelja, dirjajočega skokoma po ravni, in orla, letočega k zatoki Akaba, je bila puščava mrtva.

Obrnil se je k velblodu.

„Daleč sva od svoje rojstne zemlje“, se je oglašil z debelim, v tej puščavi kaj čudno zvonečim glasom, „daleč od doma, o!

in se pritožuje, da ni več zaslužka ali pa celo posluša modre svete furlanskih in nemških sedov, ki ga skušajo zavrtno izkoristiti. To je uboga slika vsega našega obrtnega gibanja.

Ne poznam osebnih trgovskih razmer ne v Indiji in Kitaj, ne v Ameriki in Avstraliji, nočem biti tedaj sodnik o mogočnosti kakih odnošajev med temi kraji in slovenskim moriskim obrežjem na drugi strani. Mi Slovenci smo mal, ubog narod, naša trgovina je še skoro v prazgodovinskih povojih. Bilo bi več kot smešno na toli široki podlagi voditi razprave, ki se lepo berejo, a za nas nimajo nikake praktične vrednosti. Omejujem se le na mal kotič zamorja, na povsem mali Egipt, kajti le tu sem domač v svojih zaključkih, domač kot sem bil nekdanj na rodni slovenski zemlji.

Trgovska poročila dobijajo sicer prav pridno iz Egipta v strokovne dunajske časopise. Trgovinski muzej (Handelsmuseum) izdaja na Dunaju časopis, kjer se vrstijo vsako leto enkrat letna trgovinska poročila c. in kr. konzulatov v Port-Sajdu, Aleksandriji in Kahiri (Cairo). Imajo-li ta poročila res kako praktično vrednost za avstrijski izvoz (eksportacijo)? Za avstrijski izvoz za trdno osnovano tovarne z inteligentnim vodstvom vsekakor —, to se lahko priznava. Ali avstrijski izvoz je češki, moravski in nižje-avstrijski izvoz — le slovenski ni. O pridelnih, ki jih ima Slovensko, ni bilo še nikdar govora v teh listih. Prav za prav tudi ni drugače mogoče, kajti v resnici mi nimamo ne tovarne, ne podjetnikov v velikem slogu, imamo nekaj, a to je toli malenkostno, v svojem kotu tako mirno životari, da zares ne zasluži nobene pozornosti.

— Trgovinska letna poročila iz zamorja se oslanjajo in omenjajo, kakor je navada, le izpremembe v že obstoječih trgovskih odnošajih velike industrije, za malenkosti, osobito za male posameznosti poslovanja, nimajo niti kraja, — a ne morejo imeti niti znanja. Konzulatni oficijal, to je uradnik, ki je po navadi poklican izmed doslužnih vojaških narednikov (feldvebeljev), sestavlja ta poročila. Združuje razne podatke trgovskih komor v tujezemstvu, izpisuje in beleži prav pridno dobre — a tudi slabe — opazke raznih časopisov in dnevnikov. In konec leta, o vo več ko dovolj gradiva za trgovinsko poročilo. Uradnik prične s stilizacijo, težko, obširno in umorno delo, nevaležen posel; — kdo bi mu hotel zametiti, da nima izvršnih novih misli, da se drži le velike industrije —, enfin, da razgreje staro kašo.

Ako bi tedaj hoteli čakati, da najde malenkost, ki jo mi imamo za izvoz, od te strani potrebne vspodbude, bi doživeli baje prej denarji prihodnjega leta Metuzalemovo starost.

Kar bom jaz tukaj razpravljaj, so gotovo malenkosti, morebiti ničle. Naj bode tudi ničla, carte blanche, kdor ni nima, mora z ničlo začeti. Orisati hočem tedaj v sledečih vrsticah nekako trgovinsko poročilo, ne za avstrijski izvoz, temveč za slovensko industrijo, ki je do zdaj ni, posameznosti, prirojene posebnosti nekaterih pokrajin ali pa rudimentarnim početkom nekake domače obrtnosti. Rešimo tedaj, kar je še mogoče in dokler je čas!

(Oddelek "Mizarski izdelki" prihodnje).

Dr. Karol Pečnik.

Domače in razne novice.

Društvo „Sloga“ bo imelo najbrže 20. t. m. letni občni zbor. — V poročilu denarničarjev bomo slišali, da so imeli društveni zavodi okoli 12.000 gld. dohodkov in okoli 10.500 gld. stroškov — brez obrtne sole za dečke, ki ima poseben račun.

Ako se pomislimo, koliko je dobil darov le še „Solski dom“, tedaj moremo lahko reči: Klobuk z glave pred tako požrtvovalnostjo! Slava!

Slovenska šola v Gorici. — Boj za staro Gatinellijsko vojašnico je zopet pričel

tekmeč najurnejših vetrov; toda Bog z nama. Imejva potrpljenje!

Na to vzame iz mavhe pri sedlu nekoliko fizola in, nasuvši ga v vrečo, jo priveže velblodu k gobcu. Ta znova upre pogled v neobljudeno, brezmejno prostranstvo, tako pusto v obsevajočih jo solčnih žarkih.

„Prideta“, je dejal mirno. „Ta, ki je pripeljal mene, privede tudi nju. Treba se pripraviti.“

In začel je jemati raz sedlo priprave za gostijo: pladnike, spletene iz palmovih vlaken, ter vino v malih usnatih melovih, posušeno in pojoveno ovčje meso, sirjske margane, datelje iz El-Shebi, kaj lepe in velike, ki so zrastle v „nakhili“, to je v palmovih sadnikih srednje Arabije; sir, podoben „mlečnim drobtinam“ kralja Davida, ter domač kruh: vse to je razložil po naslonjaču, postavljenem v šotoru. Naposled je prinesel tri svilnate robce, s katerimi odlična družba na vshodu pokriva kolena ob času obeda. Število robocev je kazalo, da pričakuje Egiptčan še dva tovariša.

Priprava je bila končana. Popotnik je stopil iz šotora: daleč tam na vshodu je bila videti temna točka. Obstaj je, kakor okamenel s široko odprtimi očmi; nekaj čezaturni čut ga prezame. Točka je naraščala, kmalu je bila velika kakor roka; naposled je postala njena postava še razločnejša. Blizal se je drugi velblod, bel in velik, in na njem „hu-

da capo“. Mestni zastop je naložil dr. Graziadiu Luzzattu, naj spiše o tem posloju veliki slavospev; ta je izvršil svojo nalogo. Umeje se, da po njegovih mislih (?) je to poslojje jako pripravno za slovensko šolo. Ne bomo mlátili razne slame, da bi pobijali Luzzattove razloge, ker bi morali povedati zopet isto, kar smo rekli morda že stokrat. — Zdaj je na višjih šolskih oblistih vrsta, da isprejvoré potrebno besedo!

„Slovenski nihilizem“. — Tako imenuje „Corr.“ postopanje slov. deželnih poslancev. Po njegovih mislih bi Slovenci morali priti v zbornico, ako ne vsi, pa vsaj dr. Gregorčič, ki je namestnik deželnega glavarja. — Sploh se dela člankar strašno neumnega, kar pa ni, ker ne verujemo, da bi bil stari lisjak res že tako grozno opešal. — Ves članek je nadahnen takó-le: Vidiš, vlada, kakó krotki smo mi Italijani, in kakošni nihilisti so Slovenci. Udari po njih, mi bomo že pomagali! —

Živele slovanske kljukice! — Zrano je, koliko preglativo povzročajo te šmentane spakice našim nemškim in laskim sosedom. Boj, kateri so napovedali temu drobnemu črkopisnemu znamenju, bi zaslužila kaka grozna pošast, kot je bila sfiga v grški pripovedki pred starodavnimi Tehani. In vendar, to drobno znamenje izhaja zmogovito iz tega nejednakega boja. Pred nekaterimi meseci smo pisali, da se nemški *tsch* in laski *ch* in *g* za slovenski *č* že izgubljajo, nadomestovati jih je začel *c* brez kljukice. Danes pa moremo beležiti z veseljem, da se že delo korak dalje. „Nene Fr. Presse“ je prija — dui celo kopo čeških priimkov s pristnimi kljukicami, v „Piccolovi“ inserirali se tudi že udomačnje slovanska kljukica, in — o groza! čujte in strmite! — naš „Corriere“, premislite ljudje božji, „Corriere“ sam je našel te dui v uvodnem članku slovenski priimek s posteno kljukico!! Ali ni to vesel napredek? Bi-li človek veselja ne zaukal: Na zdar! Živele kljukice!!

Za „ščavo“ naš gorški magistrat nima denarja! — V sredo 3. decembra t. l. je umrl po dolgi bolezni znani drugi šolski sluga na lukajski gimnaziji I. Leban, rodom Slovenec. Zapuščeni sirote, sirote v pravem pomenu besede, ker matere tudi nimajo več, so prosile naš slavn, nad vse mere človekoljubni magistrat, da bi preskrbel pogreb na mestne stroške. Dotični magistratni uradnik pa je iz najčistejše ljubezni do bližnjega odslavlil zapuščene otroke s preložitimi besedami: „Za ščave nimamo denarja!“ Gospodje gimnazijski profesorji so zložili za pogreb potrebni denar. — Za ščave ga nimamo, a od ščavov ga radi prejemljete, vabče ščave: „Pejte ga sam, ga damo dobri kup.“

Lahonske „otročarje“. — V „Piccolu“ smo čitali te dni poleg Postumia za Postojno tudi ti-le dve najnovejši cvetki lahonske iznajdljivosti: Cesiano za Sežano in Santoriano za Štorje. — Radovedni smo, kdaj prično pisati Monticello za Gorico! — Radovedni smo pa tudi, ali bodo vse te najnovejše lahonske cvetke že sprejete v uradni krajevni imenik osrednje komisije na Dunaju. — Vredno bi bilo sestaviti popoln imenik vseh takih skovank.

Cvet „avite culture“. — Tukajsnji lahonski listi prinašajo še tako majhne, nepomenljive in doslikrat tudi izmišljene novice o nas Slovencih, da bi nas s tem črnili in pred svetom kazali; dočim pa vedno molčijo, kar se zgodi Lahom v škodo. Tako novico priobčil je „Corriere“ v svoji št. 152. od 21. decembra t. l., da je neki „Turco di Lubiana“ udaril enega fantiča baje brez vsakega uzroka. Dotični „Turco di Lubiana“, ki pa niti Slovenec ni, ampak brat Bolgar, je prodajal

dah! — popotno sedlo, ki se rabi v Indiji. — Egiptčan prekriza roki na prsili ter pogleda v nebo.

„Bog je velik“, zakliče z očmi, polnimi solz, in z dušo prenapolneno s svetlim strahom.

Blize in blize prihaja tujec; naposled obstane. Bilo je videti na njem, kakor bi se bil uprav v tem trenutku sprebudil iz snu. Zagledal je kleččega velbloda, šotor in pred njim človeka, zatopljenega v molitev. Položil je isto tako navskriž roke, sklonil glavo ter potihoma molil. Potem, stopivši z velbloda, je pristopil k Egiptčanu. Gledala sta se nekaj časa ter se objela; vsak je del desno roko drugemu na vrat, z levo pa ga objel okrog pasu, položivši glavo na jedno, potem na drugo ramo.

„Mir bodi s teboj, služabnik pravega Boga“, se oglasi prislec.

„In tudi s teboj“, odgovori Egiptčan. „Dobro mi došel brat prave vere.“

Prislec je bil visoko raščen in medle postave. Oči je imel vdrt, lase in brado belo, a lice bronaste barve. Bil je isto tako brez orožja kakor prvi. Obleden je bil po indijskem kroju: na glavi je imel fas, ovit z gubastim šalom. Pod kratko suknjo, „abba“ imenovano, je imel na sebi široke, nagubane hlače, zvezane nad gležnji. Namesto opank je imel na nogah plitve čerape. Razun poslednjih je imel vsi obleko iz belega platna.

na Travniku orijentalne sladčice in je imel gotovo povod, da je odpodil sitnega fantiča od svoje prodajalnice, ker isti ni imel namena kaj kupiti. Fantič je bil Lah in to je glavna stvar. — „Corriere“ je zamolčal pa popolnoma to le škandalozno dejanje, ki se je tako le zgodilo: Dne 18. t. m. predpoludnem je prišel Andrej Merljak s svojim 12-letnim sinom Ernestom kupovat čreva v gorisko klavnico. Oče je šel v klavnico, sin pa je ostal na pragu iste ter gledal za četom. Na to pride k fantiču živinski zdravnik dr. (!) Codermaz, ga zgrabi brez vsakega povoda za rame, dvigne v zrak, ter trešči s tako silo ob tla, da se je ubogi fantič poskušoval na glavi, životu, rokah in nogah.

Gospod živinski zdravnik se boče moral radi tega — njemu kot dr. (!) Likakor ne pristojega in lepega ravnanja — zagovarjati pred kazenskim sodnikom, za kar so že ukrenjeni potrebni koraki. Ej! gospod živinski zdravnik — ki ste bili promovirani (?) doktorjem (!) živinstva v Bolonji v Italiji, — kako boste opričevali to svoje postopanje?

„Goriški Sokol“ priredi na praznik Sv. Treh Kraljev koncert v vrtnem salonu „Grand Hotel Suda“. Tumburški in perški zbor bodeta izvajala večje število točk, vseh bo najmanj dvanaest. Vstopnina bo jako skromna. — Donesek tega koncertu se obrne v pokritje preminulih stroškov, katere ima „Sokol“ s poučevanjem tumburjanja in petja. — Letos si je nabavilo društvo več novih tamburic, nekaj starih je bilo poslalo v popravo, a vse to stane mnogo denarja. — Zategadel upamo, da bo i ta koncert dobro došel slovenskemu prebivalstvu v Gorici! Saj zabav itak ni preveč! Torej na Sv. Tri Kralje — k Sodu v vrtni salon!

Slepar na „Španskem“? — V zadnjem „Primorcu“ smo objavili pismo, katero je baje pisal neki jetnik na Španskem znanemu Slovencu v Komen. V pisnu govori o zakopanem zakladu, kateri hoče dvigniti z njegovo pomočjo. — Podobna pisma so dobili že razni gospodje v različnih krajih! In glejte čudo: — oni zaklad je vsakikrat v drugem kraju. Ako je slepar pisal komu v Miren, Renče, Šempas, Ajdovščino, tedaj je bil zaklad vedno v teh krajih; ko je pisal v Komen, je bil seveda i zaklad ondi. — Ali doznali smo, da podobna pisma so dohajala tudi na Kranjsko. — Očividno je tu umes prav drzen slepar. Isto tako gotovo je, da slepar ne živi na Španskem, marveč kje blizu nas, a v Madridu ima le pomagata. Pisma, ki dohajajo iz Madrida, so nemška ali laška; laščina je pravilna, nemščina pa slaba, kar je dokaz, da slepar je Lah. — Treba pozornosti! Zdi se nam, da nekdo v okolici goriški je grdo sedel na linanice, ker je poslal na Špansko 130 gld. za pot „ženi in hčeri“ onega sleparja, da bi prišli v Gorico in od tod k „zakopanemu zakladu“. Bog daj pamet!

Banka „Slavija“. — Zavarovanje poslopij proti požaru je postalo načelno vprašanje. Zavarovalna ideja je prodrla že tako globoko v maso naroda, da se ji skoro nikdo več ne upira. Umen gospodar da tudi brez preuiskelka zavarovati svoje imetje, kajti nesreča nikdar ne počiva, in kjer stoji danes lepa hiša, tam je lahko jutri kup pepela. Posebno v ravnokar minulem letu imamo zaznamovali toliko požarov, kakor že zdavnaj ne. V spomladi so pogorele cele vasi, po leti in v jeseni so bili požari kar na dnevnem redu, in tudi po zimi se je čulo in se čuje kaj pogostoma o požarih.

Zakonski načrt za prisilno zavarovanje pri kaki obstoječi zavarovalnici je vlada že predložila državnemu zboru, kateri ga gotovo sprejme. Zato pa naj nezavaro-

Postava mu je bila vzvišena, resna in stroga. Pogled nanj je spominjal Visvomitra, največjega junaka vshodne Indije. Lahko bi ga imenovali modrijana Brahme, poosobljenega duha te vere. Samo oči so najavljale človeško bitje; ko je dvignil glavo z nad ramen Egiptčana, so mu lesketale v njih solze.

„Bog je velik!“ je zaklical.

„In blagoslovljeni so oni, ki mu služijo“, odvrne Egiptčan. „Toda glej, bliza se on, kogar pričakujeva.“

Zares se je od severne strani blizal tretji, isto ako beli velblod, ki je urno prihitevši obstal. Novi prislec je stopil na tla.

„Mir bodi z vama, brata!“ je dejal, objemši Indijana.

„Naj se zgodi božja volja!“ odvrne Indijan.

Tretji tovariš poprejšnjima v ničemu ni bil podoben. Bil je šibkejšje rasti in belega obraza; množica jasnih las mu je obšipavala majhno, toda zalo glavo. Njegove plave oči so razodevale mehko ter odkritosrečno, pri srčno narav. Bil je isto tako kakor ona dva brez orožja; na sebi je imel sirjski plašč, pod katerim je bila videti tunika s kratkimi rokavi, prepasana s trakom ter segajoča do kolen. Vrat, roke in noge je imel gole. Na nogah je nosil opanke. Petdeset let je že prešlo nad njegovo glavo, ne pustivši za seboj drugega sledu, nego krepak značaj v ob-

vanci ne odlasajo več z zavarovanjem; toda dobro naj premislijo, kje se zavarujejo. Že nestevilnokrat navedeno geslo „Svoji k svojim“ naj velja tudi tukaj, in slovenski gospodar naj si olajša skrb za slučaj nesreče po ognju pod krilom jedine slovanske zavarovalnice, pod krilom banke „Slavije“.

Koliko in kako kulantno je banka „Slavija“, ki tekmuje s prvimi v Avstro-Ogerski delujočimi zavarovalnicami, samo v minulem letu v naših krajih in v Istri izplačala škod v popolno zadovoljnost pogorelecev, pričuje naj le nekaj naslednjih slučajev:

Matija Žuzek iz Vižovelj pri Sežani je pogorel pred nedavnim. Mož, dasi ni plačal plačal „Slaviji“ se krajcarja zavarovalnice, je prejel vso odškodnino do zadnjega beliča.

Anton Možina iz Studene gore pri Podgradu je zaostal z uplačili premije čez dve leti. Ko mu je ogenj uničil celo imetje, ni imel nikake pravice do odškodnine, vendar pa mu je izplačala banka „Slavija“ 300 gld. odškodnine.

Kako kulantno je plačala banka „Slavija“ velika pogorišča v Bolcu, Idriji pri Bači, v Ravnah, Kozarskah, Robidnembregu, Berjahu, itd., dokazujejo javne iskrene zahvale pogorelecev v naših domačih listih.

Spraktičnega, človekoljubnega in narodno gospodarskega stališa torej priporočamo vsakemu najgorkeje, naj se zavaruje, in to pri naši zavarovalnici, pri banki „Slaviji“.

Naš podlistek. — Ker bomo prinašali zanaprej v podlistku krassen roman „Ben Hur“, smo za letos ustavili potopisne črtice „Štirinajst dni na Balkanu“, dasi vemo, da so mnoge čitatelje jako zanimalo. — Nekatero opise iz Sarajeva prinesemo morda o priliki pod drugimi naslovi v glavnem delu lista. Vsaj o lidžah, o rujo-večih derviših, o izletih iz Sarajeva itd., priobčimo nekoliko obsežnejše opise.

V Cerknem so v starostinstveneni seji dne 23. decembra vsi navzoči starasine na predlog podžupana Ravnikarja soglasno izrekli svoje obžalovanje nad surovostimi, ki so se vsrile v državnem zboru od nemške, oziroma socijalno demokratične obstrukcije, ter so jih najostreje obsodili. Izrekli so pa svoje popolno zaupanje vrli desnici, njenemu neustrašnemu predsedstvu in posebno še našim slovenskim — slovanskim poslancem. Da pride pa ta zaupnica na pravo mesto, so naprosili svojega državnega in deželnega poslanca dr. Gregorčiča, da sporoči ta sklep državnoborski desnici in njenemu predsedstvu, z opombo, da je vsa narodna občina z njim in njegovimi somišljeniki. Dotično pismo so podpisali župan, vsi podžupani in navzoči starasine.

Pri nekaki rodbini ne bi smeli pogrešati najboljša dva ljudska in domača sredstva, namreč: Dr. Rusa balzam za želodce in pražkodomajče mazilo. Ista se dobijo tudi v goriških lekarnah.

Razgled po slovanskem svetu.

Grof Juraj Drašković Trakeščanski, sin znamenitega hrvaškega rodoljuba, ilirca Janka Draškovića, je 22. t. m. umrl na Dunaju, star še le 41 let.

Stolno mesto trojedne kraljevine Zagreb je imelo koncem leta 1896. premoženja 3.248.189 gld. realitet, 107.126 gld. gotovine, dolga pa 1.968.721 gld. in je upravljalo 52 zakladov v znesku 246.909 gld.

Pri občinskih volitvah na Reki je zmagala na celi črti italijanska stranka, ki se sama zove avtonorna. Hrvatje in Slovenci, katerih je na Reki zdatno število, niso organizovani in niso posegli v volilni boj. Kaj sedaj stori ogerska vlada, ki je dobila tak odgovor od svojih ljubljencev — Rečanov?

čevanju in premišljenosti v razgovoru. Niso se dotaknile one ni močij telesa niti razpoložnosti duše. Na prvi pogled je bilo očividno, da, ako ne on, so pohajali vsaj njegovi predniki iz slovečih atenskih gajev.

Po končanih pozdravih spregovoril Egiptčan: „Gospod me je privel semkaj prvega, iz česar razvidim, naj bom sluga svojih bratov. Šotor je razpel, kruh za lomljenje pripravljen; dovolita mi, da izpolnim svojo službo.“

Po teh besedah ju prime za roke ter ju pelje v šotor, sname jima opanke ter umije noge, naliže vode na roke ter obriše z ruto. Omivši še svoji roki, reče:

„Okreptajmo se najpoprej, bratje, da zadobimo moči za izvršitev svojih dolžnostij. Pri jedi poizvemo vzajemno drug od drugega, odkod smo in kako nas imenujejo.“

Posadi ju sebi naproti. Vsi trije ob enem sklonijo glave, sklenejo roke ter molijo skupno zahvalno molitev.

„O Bog in naš oče! Vse kar imamo, prihaja od Tebe. Sprejmi našo zahvalo ter blagoslovi nas, da bomo mogli izpolniti Tvojo voljo!“

Pri poslednjih besedah se začudeno pogledajo; vsakteri njih je molil v drugačnem jeziku, neznane v dotičnem kraju, a vendar so se razumeli. Sveto spoštovanje je prevzelo njihove duše; čutili so navzočnost božjo.

1898